

PÆDAGOGERNES UNDERTRYKTE VIDEN

Hvad vil det sige at vide noget om børn? Ved vi kun rigtig noget, hvis det vi ved er videnskabeligt begrundet? Eller er pædagogers konkrete historier fra børnenes dagligdag også gyldig viden? Forsker Anja Hvidtfeldt Stanek mener, at pædagogers hverdagsfortællinger om børns liv med hinanden er en undertrykt vidensform.

Af Carsten Henriksen & Foto Gettyimages

Pædagoger er privilegerede. Fra første parket kan de hver dag følge med i børns liv med hinanden og holde minutøst øje med, hvad der foregår, når børn leger og lærer. Ifølge forsker Anja Hvidtfeldt Stanek fra Roskilde Universitetscenter er pædagogers iagttagelser og indgreb i børnenes liv krumtappen i deres professionalisme. Men vi anerkender ikke, at pædagoger har privilegeret – professionel – viden om børnene. Tværtimod: Anja Hvidtfeldt Staneks synspunkt er, at vi undertrykker deres viden ved at se bort fra den.

I sin forskning er Anja Hvidtfeldt Stanek optaget af, hvordan man kan gøre pædagogers professionalisme gældende. Hvordan får pædagogerne sat ord på deres iagttagelser af og interventioner i børnenes frie liv?

I sit post.doc.-projekt – finansieret af BUPL's forskningspulje – tager hun sammen med forskerkollegaen fra RUC, Charlotte Højholt, fat på problemstillingen ved at fokusere på fritidspædagogikken.

Går vi glip af pædagogernes viden? »Pædagogerne mangler

anerkendte begreber til at beskrive det arbejde, de udfører. Når pædagoger står overfor resultater fra sprogscreening og psykologiske test, kommer de til kort. Det vil sige, at når tests viser, at lille Peter ikke klarer sig så godt, så bliver den praksisbetonede viden skubbet til side. Derved risikerer vi at gå glip af væsentlig viden. Hvad nu hvis hverdagsfortællingen om, hvad der sker mellem børn, er den rigtige? Hvad nu hvis Peter har det svært, fordi Andreas driller ham. Er det den præcise forklaring på, hvorfor Peter ikke kan finde ud af tingene? Det kan ikke udelukkes på forhånd. Derfor vil vi udvikle nogle teoretiske begreber, der kan løfte hverdagsfortællingen til en anerkendt vidensform, der lyttes til,« siger Anja Hvidtfeldt Stanek.

Hun understreger, at målet ikke kun er ligestilling med det etablerede vidensbegreb, som kommer til udtryk i brug af tests og læreplaner. Det er også at styrke pædagogernes metodiske bevidsthed: Deres specifikke erfaringer fra hverdagen repræsenterer gyldig viden, som de kan bruge mere bevidst i det daglige arbejde.

»Sker dette statusløft ikke, så vil pædagogerne i stigende grad

forbinde deres professionalisme med at specialisere sig. De mødes med flere og flere krav fra ledelse, politikere og forvaltning, der peger på, at specialiseringsvejen er den rigtige vej for en pædagog at gå. Når jeg interviewer pædagoger om deres arbejde, fortæller de ikke om den almindelige dagligdag på legepladsen. Derimod vil deres specielle kompetencer ud i at arrangere skovuger eller indrette puderum stjæle billedet. Det vil sige målrettede aktiviteter, der typisk er baseret på traditionelle forestillinger om hvad læring er,« siger hun.

Hold af hverdagens professionalisme. »Professionalismen i pædagogarbejdet handler om at sætte rammer for det mellem-menneskelige samvær. Det vigtigste for pædagoger er at kunne fortælle, hvad Peter gør med de andre, hvad de andre gør med ham, og hvad vi kan gøre ved det,« siger Anja Hvidtfeldt Stanek.

Men virkeligheden ude i institutionerne ser ud til at være en anden: Allerede fra vuggestuen og børnehaven går det løs med sprogscre-

» I princippet er kravet om læreplaner formuleret så åbent, at der er mulighed for at lægge alt muligt ind i dem, men de inviterer til at fokusere på isolerede færdigheder, der kan krydses af.« Anja Hvidtfeldt Stanek

ningstest og læreplaner. Alt sammen udtryk for en måle-tælle-logik, der flytter perspektivet fra børnenes sociale liv med hinanden.

»I princippet er kravet om læreplaner formuleret så åbent, at der er mulighed for at lægge alt muligt ind i dem, men de inviterer til at fokusere på isolerede færdigheder, der kan krydses af. Men man kan ikke forstå børn løsrevet fra den sammenhæng, de indgår i med andre børn. Det er selve begrebet læreplan, der forstyrrer. Det smager for meget af læseplaner. Man kan godt vride læreplansbegrebet, så det handler om andet end konkrete færdigheder. Men sådan en begrebsgymnastik er anstrengende og foregår typisk på universiteterne. Jeg mener ikke, at det er rimeligt at forlange, at

pædagoger skal mestre den slags – eller at vi er bedst tjent med at de bruger tid på det,« siger Anja Hvidtfeldt Stanek.

Pædagoger laver rammer. Opdragelse og dannelse foregår overalt og hele tiden. Anja Hvidtfeldt Stanek pointerer, at selvom pædagogerne i egen selvforståelse holder lav profil og forsøger at blande sig udenom de sociale spil mellem børnene, så præger de alligevel den måde, børnene er sammen på.

»Det kan dreje sig om helt banale ting. For eksempel om insti-

» Pædagogernes opgave er at understøtte, at børnene får gode relationer til hinanden, ikke at gøre daginstitutionerne til en lang række læringsprojekter.«

Anja Hvidtfeldt Stanek

tutionen har regler, der giver børnene 'lov' til at møde andre børn med attituden: 'Vi gider ikke lege med dig!' Eller om institutionens regler omvendt gør det klart for børnene, at sådan taler vi ikke til hinanden her,« forklarer hun.

Når pædagogprofessionalismen er knyttet til at sætte rammer for

et grundlæggende samspil mellem mennesker, bliver det vigtigere at kunne sætte ord på, hvad der foregår mellem børnene end at remse de aktiviteter og tiltag op, der stimulerer læring på den ene eller den anden måde.

Anja Hvidtfeldt Staneks synspunkt er, at det er helt fint at lave træværksteder eller at tage i skoven for at se på haletudser. Så længe man ikke glemmer det væsentlige – nemlig at iagttage, hvad der sker mellem børnene ude i skoven.

»Hvis du ikke forholder dig til, at Ida græder, fordi Agnethe ikke vil holde hende i hånden, så kan det være lige meget med den skovtur. Pædagogernes opgave er at understøtte, at børnene får gode relationer til hinanden, ikke at gøre daginstitutionerne til en lang række lærings-projekter,« siger Anja Hvidtfeldt Stanek.

Bland jer! Mens det virker indlysende, at pædagogernes professionalisme er knyttet til at iagttage, hvad der foregår mellem børn, så kan det virke mere kontroversielt, når Anja Hvidtfeldt Stanek opfordrer dem til at intervenere i børnenes samspil for at styrke deres fællesskaber.

Anja Hvidtfeldt Stanek

Anja Hvidtfeldt Stanek er cand.mag i pædagogik og psykologi og ansat ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning ved Roskilde Universitetscenter med Ph.d.-projektet 'Børnefællesskaber i

overgangen fra at være store børnehavebørn til at blive små skolebørn'. Fra 1. august 2008 post.doc. ved RUC med projektet 'Pædagogers viden og professionalitet i samarbejdet om børns fællesskaber – med særligt henblik på styrkelse af fritidspædagogikken'. Projektet gennemføres i samarbejde med Charlotte Højholt, lektor ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, RUC, og er finansieret af BUPL's forskningspulje.

HER KAN DU LÆSE MERE:

Anja Hvidtfeldt Stanek (2008). *Er der plads til pædagogik i praksis?: om de pædagogiske opgaver og de pædagogiske handlemuligheder*. I Tuft, K., & Aabro, C. (red.). *Faget Pædagogik* (s. 412-430). Værløse: Billesø & Baltzer.

Anja Hvidtfeldt Stanek, Charlotte Højholt og Maja Røn Larsen (2007). *Børnefællesskaber – om de andre børns betydning: at arbejde med rummelighed og forældresamarbejde*. København: Forlaget Børn og Unge.

For fritid er jo fri tid. Det vil sige en tid, hvor man ikke skal nå eller udrette noget. Og en tid, hvor de voksne ikke blander sig for meget. Engang var det børns privilegium at have masser af den slags tid, men måltettheden sætter tidligt ind i dag. Når børn så endelig har fri, er der en tendens til at kompensere – så skal de endelig være i fred. Men det er at gøre børnene en bjørnetjeneste, mener Anja Hvidtfeldt Stanek.

»Naturligvis er der mange situationer, hvor pædagogerne skal lade børnene finde ud af tingene selv. Men overordnet vil jeg sige: Bland jer rigtig meget! Det er pædagogens opgave at have blik for, når der mellem børn – på godt og ondt – foregår et eller andet særligt: 'Lad os lige holde øje med, hvad de har gang i. Lad os snakke med kollegerne om, hvad de ser og synes om det. Og lad os inddrage forældrene og høre, hvordan de oplever deres barn lige nu.' Sådant gør mange pædagoger jo også. Men de forstyrres af krav om læreplaner, målrettede aktiviteter og specialisering. Pædagogerne bør have arbejdsro til at sætte sig ned og bare glo på børnene,« siger Anja Hvidtfeldt Stanek. □

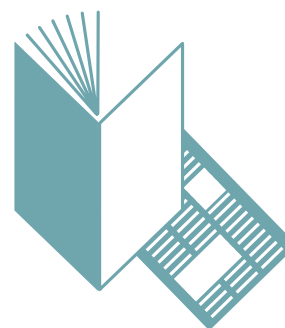
MERE VIDEN – GOD OG GRATIS

Mangler du inspiration til et forældremøde, arbejdet med pædagogiske læreplaner eller har du måske brug for at vide mere om en særlig gruppe af børn, så kan du som medlem af BUPL gøre brug af en særlig service hos Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Servicen betyder blandt andet, at du gratis kan få tilsendt artikler og bøger. Servicen er gratis, uanset om biblioteket skal bestille materialet hjem fra andre biblioteker eller selv har det liggende. Du kan også få hjælp til informationssøgning.

Alt du skal gøre er, at oprette dig som låner på biblioteket og fortælle, at du er medlem af BUPL. Ordningen gælder også for studerende, der er medlem af PLS.

Læs mere på BUPL's Pædagogiske Portal
www.bupl.dk/pp

OGSÅ "PUBLIKATIONER – GREATEST HITS"
På BUPL's Pædagogiske Portal kan du også få overblik over den mest relevante litteratur på udvalgte områder som SFO, specialpædagogik, sproglig udvikling og pædagogiske læreplaner. Siderne opdateres jævnligt med relevante temaer, som kan bruges som inspiration til det pædagogiske arbejde. Det er fageksperter fra Danmarks Pædagogiske Bibliotek, der har udvalgt litteraturen. Der er lagt vægt på en blanding af videnskabelige artikler og lettilgængelig inspiration til dagligdagens pædagogiske arbejde.